

15. aug 2015

Nærings- og Fiskeridepartementet
v/thomas.malla@nfd.dep.no

ZEROs innspill til arbeidet med en nasjonal bioøkonomistrategi

ZERO takker for muligheten til å komme med innspill i arbeidet med en nasjonal bioøkonomistrategi. Bioøkonomien kan bidra til å redusere utslipp innenfor mange områder, og bruken av biomasse er avgjørende for at verden skal klare å løse klimakrisen. En norsk satsing på bioøkonomi kan også være et bidrag for å redusere avhengighet av petroleumsbaserte næringer og ta i bruk våre kloke hoder.

Det er nødvendig med økt fokus på bioøkonomien for å realisere mulighetene dette representerer og en strategi kan bidra til dette på en god måte. Samtidig er det viktig å understreke at strategien i seg selv ikke er bedre enn tiltakene, - og oppfølging av disse, som ligger i strategien. I mange tilfeller vil dette være relatert til Statsbudsjettet, og arbeidet med strategien må ikke være et hinder for å iverksette tiltak ifm. Statsbudsjettet eller innenfor andre pågående politiske prosesser.

Oppsummering

- Bruken av biomasse bør av klimamessige og økonomiske grunner utvikles med et hovedfokus på områder hvor det er færre andre fornybare alternativer for å erstatte fossil energi.
- Utviklingen av norsk bioøkonomi må ta utgangspunkt i alle bioressurser, - både fra jord, skog, hav og avfall.
- Norsk bioøkonomi må ta utgangspunkt i å skape et marked hvor fornybare produkter har incentiver og blir lønnsomme verdikjeder framfor fossile produkter (eks. plast, kjemikalier, flytende drivstoff).
- Det er vanskelig å se for seg at alle bioprodukter vil kunne konkurrerer på pris med fossile produkter uten en aktiv bruk av virkemidler som avgifter, regulering, incentiver eller lignende. Det må derfor være en helt sentral del av bioøkonomistrategien å vurdere og foreslå konkrete forbedringer i virkemidlene for å gjøre bioløsningene konkurransedyktige.
- Det trengs «spydspisser» - synliggjøring og kunnskapsspredning rundt nye produkter og muligheter.
- Det offentlige må bidra med risikoavlastende og stimulerende midler gjennom hele utviklingsløpet, - fra forskning til markedsutvikling.

Hva skal biomasse brukes til

Biomasse er en betinget og begrenset fornybar ressurs med mange anvendelsesområder. Bruken av biomasse er betinget i den forstand at det krever skjøtsel og forvaltning på en bærekraftig måte. Det er mulig å forvalte biomasse på en slik måte at det skader klimaet, men det er også avgjørende at vi bruker biomasse bærekraftig for å kunne redusere bruken av fossilt i mange sektorer. Potensialet for økt produksjon av biomasse nasjonalt og globalt er mindre enn for andre fornybare kilder. Samtidig er biomasse en kilde til fornybart karbon, - noe vind, vann og sol ikke kan bidra med på samme måte. På lengre sikt kan det derfor bli nødvendig å prioritere biomassen mot områder der det ikke er andre fornybare alternativer. ZERO opplever ikke dette som noe stort problem i dag. Når man utformer en strategi for bioøkonomi som skal vare over lengre tid, bør man likevel vurdere dette aspektet. Det vil

være viktig å stimulere til økt bruk av biomasse på områdene hvor det er færre andre fornybar alternativer for å erstatte fossil energi. Det betyr ikke at det er feil å bruke biomasse til andre områder, og biomasse som erstatter fossilt vil være sentralt på alle bruksområder.

Fra fossilt til fornybart

I arbeidet med å erstatte fossilt råstoff med fornybart er bioproduktene delt i tre kategorier i konkurransen med fossile alternativer:

- Innblandingsprodukter områder hvor biobaserte erstatninger kan kombineres eller erstatte fossilt, men har dårligere egenskaper. Eksempelvis biodrivstoff av lav kvalitet som blandes i fossilt drivstoff.
- Drop in produkter som har samme egenskaper som det fossile alternativet, som biodrivstoff av høyere kvalitet eller ulike plasttyper.
- Produkter som er bedre enn det fossile alternativet, som Borregaards Exilva eller celluloseacetat.

ZERO mener man bør stimulere til utvikling av alle kategoriene. Flere produkter, som biodrivstoff eller Coca Colas arbeid med «Plant Bottle» viser at utvikling av produkter kan ha behov for å gå gjennom alle stadiene.

Utvikle et marked for bioøkonomi

Nøkkelen til bioøkonomien ligger i å utvikle et marked. Det mest sentrale for en bioøkonomistrategi er å skape incentiver som stimulerer markedet til å velge fornybare produkter framfor fossile. Det er krevende for nye fornybare produkter å konkurrere med de fossile alternativene uten en forskjell i avgifter, støtte eller offentlige krav.

Det eksemplet av et visst volum som ser ut til å være nærmest investering, ArbaFollum, skal produsere et «drop in» produkt for utenlandske markeder hvor det er krav om å gå fra fossilt til fornybart. Her er det altså ikke det norske markedet som er driveren for investeringen. Dette er noe vi bør ta lærdom av. Omleggingen av drivstoffavgiftene i Norge i retning av økt avgiftsdifferanse mellom fossilt og fornybart drivstoff er viktig og ZERO tror dette vil skape et marked for biodrivstoff. Et annet eksempel er arbeidet med en avgift for fossilt råstoff i plast, slik at det stimuleres til bruk av fornybart og/eller resirkulert råstoff. Stortinget har bedt om en vurdering av avgift på fossil plast, noe som vil være et nødvendig virkemiddel for utviklingen av mulighetene innenfor fornybar plast.

Vi trenger en helhetlig tilnærming til verdikjeden, hvor vi ikke bare fokuserer på råstoffproduksjon eller teknologien, men hvor vi utvikler marked for grønne produkter. Den bioøkonomistrategien som Stortinget har bedt om må adressere denne type problemstillinger, og skape flere incentiver for å øke markedet for fornybare produkter på bekostning av de fossile. Økt avgift for CO2 vil ofte være et viktig og godt virkemiddel, men innenfor materialer og kjemiske produkter er det mange eksempler på at det mangler en kostnad for det fossile CO2-innholdet.

Spydspisser i bioøkonomien

Bioøkonomien representerer mange nye produkter. Dette vil være både produkter som erstatter fossilt, produkter som er bedre enn sine fossile alternativer og produkter vi ikke har tenkt på som mulige i det hele tatt. Disse vil møte skepsis og usikkerhet innenfor etablerte markeder. For å utvikle markedene er derfor viktig å bidra til å få de første prosjektene og etterspørselen i gang. Eksempelvis har «Trebasert Innovasjonsprogram» hos Innovasjon Norge vært en viktig drivkraft for å få vist fram

mulighetene ved å bruke tre i konstruksjoner, landbruksbygninger og større byggkonsepter. Det trengs en kunnskapsheving på markedssiden og deling av kunnskap, erfaringer og eksempler på nye biobaserte produkter.

Avgjørende med forutsigbar og langsiktig virkemiddelbruk

Virkemidlene for stimulering til bioøkonomi må være langsiktige og forutsigbare for å kunne utløse investeringer i forskning og produksjon i Norge. Bransjen har ikke glemt den bittre erfaringen fra innføringen av veibruksavgift på biodiesel kun måneder etter at miljøvernministeren hadde åpnet Norges første storskala biodieselfabrikk. Viktigheten av forutsigbare rammevilkår er derfor ekstra viktig i biobransjen der tilliten til myndighetene er noe tynnslett.

Støtte til FoU og Innovasjoner

Utviklingen av en konkurransedyktig bioøkonomi vil kreve høy innovasjonsgrad på tvers av sektorer, gjennom hele verdikjeden og kunnskap om markedsmessige forhold. Det er viktig at veien gjennom virkemiddelapparatet er sømløs for aktørene og bidrar med risikoavlastning helt til siste del. ZERO mener det er viktig at man ser på hvordan anlegg bioøkonomiske produkter, - som biokarbon, drivstoff, kjemikalier og materialer, er støtteberettiget som klimateknologi gjennom Enova. I mange tilfeller vil disse produktene redusere bruken av fossile, og være viktig klimateknologi. Med tanke på størrelsen nye investeringer vil ha, - spesielt i demo/pilotfasen, er det viktig med tilstrekkelige midler til risikoavlastning.

Strategiens fokusområder

Framskrivninger basert for hva som vil være framtidige produkter fra norsk bioøkonomi vil i stor grad være basert på hvilke prosjekter og teknologier man i dag vet om. Selv om det er mange viktige prosjekter som trenger politisk oppmerksomhet, vil dette fort kunne bli et for begrenset perspektiv for en langsiktig strategi. Bioøkonomien vil være basert på mange ulike teknologier og råstoff. Dersom Norge skal kunne bli en ledende nasjon innen foredling og bruk må ikke strategien begrenses til å benytte det råstoff som er tilgjengelig i Norge i dag. Strategien må også stimulere til produksjon og bruk produkter basert på importert råstoff.

ZERO mener som tidligere nevnt at strategien må ta utgangspunkt i hvordan løse klimautfordringene og redusere bruken av fossilt råstoff. Prosessindustrien i Norge arbeider med utvikling av biobaserte reduksjonsmidler. Her er potensialet for utslippsreduksjoner store og behovet for fornybart karbon er udiskutabelt. Samtidig vil produksjon av biokarbon innebære gi en rekke biprodukter som trenger avsetning. Dette peker på et fokus mot raffinering o.l. Med bakgrunn i forventede utviklingstrekk vil kjemisk industri med alle dets tilhørende produkter være et viktig fokusområde. Kjemisk sektor bruker i dag mellom 5 - 10 % av all olje og er forventet å ha svært sterk vekst fram mot 2050. Fokus på denne sektoren vil være viktig for utnyttelse av mange ulike bioråstoff og gi et mangfold av produkter (biogass, biodrivstoff, biokjemikalier osv).

Med vennlig hilsen
For Miljøstiftelsen ZERO

Kåre Gunnar Fløystad (s)
Fagansvarlig Industri og Bioøkonomi

